

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
ÜHEKSAKÜMNE VIIENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Ministeeriumide ühishoone, konverentsisaal Tamm, Tallinn

29. septembril 2017. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Sten Lind, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Liis Arrak, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)
Iris Kangur-Gontšarov, Harju Maakohtu kohtunik
Monika Laatsit, Tallinna Halduskohtu kohtunik (asendusliige)
Hannes Vallikivi, Eesti Advokatuuri esimees
Heili Sepp, Õiguskantsleri Kantselei, osakonnajuhataja-õiguskantsleri nõunik
Lavly Perling, riigi peaprokurör

Teised osalejad:

Merje Talvik, Riigikohtu kommunikatsiooniosakonna juhataja
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Kadri Palm, Tartu Halduskohtu esimees
Liis Lindström, Riigikohtu esimehe nõunik
Meelis Eerik, Harju Maakohtu esimees
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu esimees
Astrid Asi, Viru Maakohtu kohtunik
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Hans Moks, Harju Maakohtu kohtudirektor
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu kohtudirektor
Virve Altuhoova, Viru Maakohtu kohtudirektor
Tõnis Saar, Justiitsministeeriumi kantsler
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse juhataja
Margit Lauri, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik
Küllli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse analüütik
Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik

Juhatas:

Priit Pikamäe, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees

Protokollis:

Aliis Pihkva, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse nõunik

Algus: 29.09.2017. a kell 11.00

Lõpp: 29.09.2017. a kell 13.35

Istungi päevakorras on:

- 1-2.06.2017. a KHN-i 94. korralise istungi protokoll kinnitamine** – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Otsuse projekt: KHN kinnitab 1.-2.06.2017. a KHN-i 94. korralise istungi protokoll.
Materjalina lisatud protokoll.
- Ühtsed põhimõtted tööjaotusplaani koostamiseks – KS § 37 lg 2 p 5 alusel** –
Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Otsuse projekt: KHN kiidab heaks tööjaotusplaanide koostamise põhimõtted.
Materjalina lisatud põhimõtted, seletuskiri ja memo.

3. **Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja olukord – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud memo ja ekspertiisiaktid.
4. **Riigieelarve seadusest tuleneva KHN pädevuse teostamine ja 2018. aasta kohtute eelarve arvestuslikud kulud -KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Regina Vällik
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
5. **Kvaliteedijuhtimise käsiraamatu „Court Quality Framework Design“ tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus;
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud käsiraamat.
(13.30-13.45)
6. **Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest pooleliolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus; Riigikohus, Liis Lindström
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.
(kell 13.45 – 14.00)

1. 1.06-2.06.2017. a KHN-i 94. korralise istungi protokollki kinnitamine – Riigikohtu esimees Priit Pikamäe

Pikamäe: Kas kellelgi on protokollile parandusettepanekuid?

Parandusettepanekuid ei ole.

Otsus: KHN kinnitab 1.06-2.06.2017. a KHN-i 94. korralise istungi protokollki.

2. Ühtsed põhimõtted tööjaotusplaani koostamiseks – KS § 37 lg 2 p 5 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Lippus: Märtsikuus anti kohtute talitusele ülesanne koostada tööjaotusplaanide koostamise ühtsete põhimõtete projekt ja see on meil tänaseks arutamiseks laual. Projektile lisaks oleme esitanud seletuskirja, kuna soovisime hoida põhimõtted projektis võimalikult kompaktsena ja seletuskirjas oleme selgitanud neid põhimõtteid sisuliselt. Peame vajalikuks, et selgitav seletuskiri oleks tööjaotusplaanide koostamise juhendiga kaasas ja tulevikus ajakohastatav.

Tööjaotusplaanide ühtsete juhiste kehtestamiseks panime ühe eesmärgina paika ka ühtlustada ja korrastada tööjaotusplaanide vormi ja seda eesmärki täidab ühtsete põhimõtete punkt 1, kus viitame meie meelest kõige parimale ja põhjalikumale juhisele, kuidas selliseid dokumente koostada.

Suuremaks ja sisukamaks eesmärgiks oli kehtestada tööjaotusplaanide sisule nõuded ja kõige olulisem on siin määratleda tööjaotusplaanide reguleerimisala, et see oleks ühtne kõikidele kohtutele. Erisused, mida on vaja maa-, haldus- ja ringkonnakohtu puhul eraldi reguleerida, on kirjas seletuskirjas. Töörühmas arutasime ka seda, et võiks olla reguleeritud ka see, mida tööjaotusplaan ei peaks sisaldama. Tööjaotusplaan on dokument, mis kiidetakse heaks kohtu üldkogu poolt ja kui seal on liiga palju praktilisi küsimusi reguleeritud, siis ei ole töö korraldamine kohtus niivõrd paindlik, kui see seaduse järgi olla võiks.

Kolmas eesmärk oli edendada spetsialiseerumist nendes valdkondades, kus spetsialiseerumise nõue on laialdaselt aktsepteeritud ja peetud vajalikuks. Püüdsime töörühmas sõnastada ka spetsialiseerumise mõiste ja kokkuleppena jõudsime sellise sõnastuseni, nagu see projektis toodud on.

Kohtute seaduse § 37 lg 2 p 5 kohaselt võib KHN võtta vastu täiendavad põhimõtted tööjaotusplaani koostamiseks ja tööjaotusplaani kinnitades peavad kohtud nendest põhimõtetest lähtuma. Täna on meil arutamiseks uus tööjaotusplaani koostamise ühtsete põhimõtete projekti eksemplar paberkandjal, kuna pärast KHN-i dokumentide väljasaatmist oleme saanud muudatusettepanekuid, mille pidasime vajalikuks juba enne tänast istungit dokumentidesse sisse viia, need on paberkandjal jagatud materjalides eristuvalt näha.

Kõige olulisem muudatus on punktis 4.1.3, kus olime ette näinud, et spetsialiseerumine tuleb korraldada vähemalt sellistes süüteoasjades, kus kannatanu on alaealine v.a sellistes menetlustes, kus kannatanu roll menetluses on vähene. Siin on eelkõige silmas peetud varavastaseid kuritegusid. Tagasiside põhjal leiti, et siin on kaks probleemi. Üks on see, et kohtuasja registreerides ei tule välja, et kannatanu roll menetluses on vähene ja kannatanu rolli sisustama ja selle olulisust välja selgitama hakata oleks koormav. Seega oleme sätestanud, et ainult karistusseadustiku 9. peatüki 7. jaos ja 11. peatüki 2. jaos sätestatud süütegude puhul, kus kannatanu on alaealine, on spetsialiseerumine nõutav.

Selle muudatused põhitekstis piirduvad. Kui saatsime töörühmale materjalid välja, siis oli meil punktis 3.1 nõue, et ühele kategooriale kohtuasjadele spetsialiseerumise osakaal võib olla kuni 50% kohtuniku koormusest, kuid KHN-i materjalidena välja saadetud dokumentides lisandus sinna punkti sõna „üldjuhul“. Sätte eesmärk oli kehtestada selline regulatsioon, mis toetab seda, et spetsialiseerunud kohtunikud liialt ei kapselduks ja säilitaksid oma kvalifikatsiooni ka teiste asjade lahendamisel. Seda peeti aga selliseks põhimõtteks, mis võiks olla sätestatud leebemalt ja vastavalt kohtu spetsiifilistele vajadustele saab kohus 50% osakaalust ka kõrvale kalduda.

Seletuskirjas oleme täpsustanud tööjaotusplaani sisu osas öeldut, et säte „tööjaotusplaanis tuleb märkida kohtukoosseisude moodustamise aluseid“ ei puuduta rahvakohtuniku kaasamist kohtukoosseisu, kuna see on seaduses reguleeritud. Punktis 2.5 oleme täpsustanud sõnastust, kus kasutame nüüd väljendit „kohtunike roteerumine“ varasema „ülesannete täitmise järjekord“ asemel. Punktis 4 parandasime mõiste, kuna varem oli siin kohtuasjade kategooria ja liik segamini aetud.

Ivo Pilving, kes tänasel istungil ei osale, saatis kirjaliku tähelepaneku, et KHN-i vastuvõetavad põhimõtted ei peaks viitama Vabariigi Valitsuse määrusele. Kui me seda projekti koostasime, siis vaatasime kõikide kohute kehtivaid tööjaotusplaanid ja need ei olnud vormistatud selgelt ja ühtsete põhimõtete järgi. Kuivõrd HÖNTE-s sätestatud lähtudes peavad olema vormistatud kõik täidesaatva võimu poolt kehtestatud õigusaktid ja see on meile teadaolevalt parim juhend dokumentide korrektseks koostamiseks, siis arvasime, et see võiks olla hea töövahend, millest lähtuda. Me ei tahaks loobuda vormistamisele kehtestatavatest nõuetest ja võiksime leppida kokku, et tööjaotusplaani vormistamisel, mitte koostamisel, lätutakse HÖNTE-s sätestatud.

Teine Ivo Pilvingu märkus oli punkti 3.2 kohta, et „spetsialiseerumine toimub ühtselt üle kohtu ja igale punktist 4 tulenevale kohtuasja liigile spetsialiseerub mitu kohtunikku“. Me ei ole jõudnud temaga arutada seda, mida ta selle all silmas pidada, kuid töörühma arutelu toetas seda, et vajalik on spetsialiseerumine korraldada mitte kohtumajas, vaid üle kohtu.

Märgin lõpetuseks, et töörühmas arutasime seda, mis peaks olema tööjaotusplaanis kehtestatud, millele peaks spetsialiseerumine toimuma ja kuidas tuleks seda korraldada, kuid me ei arutanud, kas just KHN peaks sellised põhimõtted vastu võtma.

Eerik: Punktis 2.4 on kirjas, et tööjaotusplaanis tuleks märkida ka valvekohtuniku, eeluurimiskohtuniku ja täitmiskohtuniku ülesanded ning ülesannete täitmise järjekord. Mida siin on silmas peetud?

Lippus: Säte on vajalik eelkõige selleks, et paika panna kohtunike järjekord, kes eeluurimiskohtuniku, täitmiskohtuniku või valvekohtuniku ülesandeid täitma hakkavad. Selle järjekorra kindlaksmääramiseks on vaja ära nimetada ka nende ülesanded.

Pikamäe: Võib-olla peetakse siin silmas, et eeluurimiskohtunikud võivad samuti spetsialiseeruda. Üks eeluurimiskohtunik võib tegeleda vara arestimistega ja teine vahistamistega. Kui soovitakse seda teed minna, siis tuleb kuskil määratleda, milline eeluurimiskohtunik millise kategooria küsimusi lahendab. Vastasel juhul on eeluurimiskohtuniku ülesandeid sätestatud seaduses ja neid ei ole vajalik tööjaotusplaani ümber kirjutada.

Perling: Kas töögrupis oli arutamisel ka salastatud välisteabega seonduv? Küsimus on selles, et kui prokuratuur tahab saata kohtusse salastatud välisteavet sisaldavaid materjale, siis kohtunikel, kellele neid asju saata saab, on kohustus läbida julgeoleku kontroll. Kas see võiks olla ka tööjaotusplaanides sees?

Lippus: Me ei arutanud seda töörühmas.

Perling: Me oleme keerulises olukorras, kui tahame neid materjale kohtusse saata, kuna meil peab olema kindlus, et sellel, kellele me neid saadame, on õigus neid vaadata. Advokatuuriga oleme saavutanud kokkuleppe, et meil on selliste asjade jaoks spetsiaalsed advokaadid. See puudutab kõiki kohtuid.

Kerstna-Vaks: Kas see puudutab ka ringkonnakohtu?

Perling: Jah, puudutab. Meie soov on see, et kohtul oleks võimalik kõikide tõenditega tutvuda ja selles me ei teeks mõõndusi. Ka kokkuleppemenetluses eeldab prokuratuur, et kohus vaatab tõendeid 100% ulatuses.

Kerstna-Vaks: Me kuuleme esimest korda, et need kohtunikud peavad läbima eraldi julgeolekukontrolli.

Pikamäe: See nõue tuleneb kohtute seaduse paragrahvist 8¹. Salastatud välisteabega töötamiseks ei piisa sellest riigisadaluse loast, mis kohtunikule ametisse nimetamisel antakse. Kohtute seadus näeb salastatud välisteabele juurdepääsu saamiseks ette eraldi protseduuri. Tõsi on see, et praegu meil selliseid kohtunikke ei ole. Loa saamise eelduseks on, et konkreetse kohtu sees valitakse välja kohtunikud, kellele antakse salastatud välisteabega töötamise täiendav kõrgem tase. See on kohtute seaduse enda nõue ja olen nõus, et see võiks olla tööjaotusplaanide koostamise ühiste põhimõtete punktis 4.1.7 kajastatud. Tööjaotusplaanis sellise kohtuniku ette kindlaksmääramine kiirendaks nende asjade läbivaatamist.

Kerstna-Vaks: Kas kõigil kohtutel tuleks need kohtunikud tagada, kuigi neid asju ei ole meil olnud?

Pikamäe: Põhimõtteliselt küll.

Perling: See asi võib tekkida ükskõik kus piirkonnas ja jõuda edasi ringkonnakohtusse ning Riigikohtusse.

Asi: Üks küsimus on see, et kui põhi kriminaalasi jõuab kohtusse ja kohtunikul on olemas pädevus. Teine küsimus on see, et analoogsas asjas võib tekkida vajadus tulla taotlema vahistamist, mis tähendab seda, et see tuleb ära lahendada 48 tunni jooksul. Põhimõtteliselt peaksid olema kõik kohtunikud, kes tegelevad kriminaalasjadega või kes on graafiku järgi eeluurimiskohtunikud, kogu aeg selle kehtiva loaga, kuna 48 tunni jooksul ei ole võimalik valves olevale kohtunikule luba saada.

Pikamäe: See kinnitab veel seda, et see küsimus tuleb ette ära lahendada tööjaotusplaanis. Me ei pea täna arutama selle probleemi sisulist külge, vaid leidsime, et selles valdkonnas tuleb spetsialiseerumine ette näha. Villem Lapimaa pakub välja, et võib-olla saab selle küsimuse lahendada ka selliselt, et nendes asjades sätestada kriminaalmenetluse seadustikus erandlik kohtualluvus. Praegu sellist erandlikku alluvust kehtestatud ei ole, seega tuleb kõigis kohtutes tagada valmisolek selliste asjade menetlemiseks.

Asi: Harju Maakohtu uude majja ehitatakse ka ruumid, kus sellist teavet võib töödelda. Teistes kohtutes selliseid ruume ei ole.

Perling: Spetsialiseerumise mõte on see, et kõik, kes alaealistega kokku puutuvad, oleksid erikohtlemist õppinud kohtunikud. Mida väiksem on kuritegu, seda suurem võimalus on seda noort veel mõjutada.

Lippus: Kui süüdistatav on alaealine, siis on spetsialiseerumine alati, mitte ainult nendes piiritletud asjades.

Laatsit: Kas punktis 3.1 sõna „üldjuhul“, 50% ees, kohaldub ka lause teisele osale, mis ütleb, et „iga kohtunik peab lahendama nii ajamahukaid kui vähem ajamahukaid kohtuasju“? Kas termin „iga kohtunik“ tähendab spetsialiseerunud kohtunikke või kõiki kohtunikke?

Lippus: Punktis 3.1 mõtlesime spetsialiseerunud kohtunikke, et ka nemad peavad menetlema nii ajamahukaid asju kui vähem ajamahukaid asju. Näiteks pankrotiasjadele spetsialiseerunud kohtunike puhul, et kuna kõik pankrotiasjad on mahukad asjad, siis nemad peaksid lahendama ka teisi vähem ajamahukaid asju, et olla kohtu üldises tööjaotuses ja aidata kohtul ka kiireloomulisemate asjadega toime tulla.

Luha: Selle mõte on, et spetsialiseerunud kohtuniku töökoormus ei koosneks ainult ajamahukatest asjadest, millele ta on spetsialiseerunud, vaid kohtu üldise töökoormusega toimetulekuks lahendab ta ka vähem ajamahukaid asju.

Laatsit: Lõpptulemus on see, et töökoormusmetoodika põhimõtete järgi peab kõigil kohtunikel olema ikkagi võrdne koormus. Kas on mingi sisuline põhjus, kuidas punkti 4.3 tekkisid maksu- ja planeerimisasjad, peale selle, et Tartu Halduskohtus pole selle väiksuse tõttu võimalik muudele asjadele spetsialiseeruda?

Pikamäe: Kas sinu küsimus on see, et halduskohtutel võiks olla ka nendest asjadest pikem loetelu?

Laatsit: Ei, vastupidi. Me arutasime seda oma üldkogus ja me ei saa aru, miks need kaks teemat on välja toodud peale selle, et neid asju on palju. Põhjus ei ole ka selles, et nende asjade jaoks oleks vaja eraldi koolitust nagu näiteks alaealiste puhul.

Palm: Mina olin töögrupis ja nii nagu sai töögrupi nõupidamisel öeldud, siis haldusasjade spetsialiseerumise teemad ehk maksuasjad ja planeerimisasjad olid toodud näitlikustamise mõttes. Ei tahaks, et jääks kõlama see, et halduskohtus ainult nendele asjadele saabki spetsialiseeruda. Ma ei sooviks ka seda, et need kaks teemat oleks kohustuslikud haldusasjades spetsialiseerumisel.

Lippus: Valik oli tehtud selle pinnalt, millele spetsialiseerumist saab Tartu Halduskohus kindlasti lubada. Tallinna Halduskohtus spetsialiseerutakse nagunii rohkematele kategooriatele. See, et koolitusprogrammis pole maksuõiguse koolitusi tuleneb sellest, et neid kohtunikke ei ole nii palju, kellele oleks vaja selle teemalist spetsiifilist koolitust terve päeva raames.

Siigur: Need kaks teemat saidki sinna nimekirja, kuna nendele saab Tartu Halduskohus samuti spetsialiseeruda ja need on suured teemad, millele Tallinna Halduskohus juba on spetsialiseerunud. Olen nõus, et see ei peaks olema nii jäigalt sõnastatud, kuna on tekkimas esimesed kohtunikud, kes tahaksid oma ampluaad natukene muuta. Ehk maksuasjadega tegevad kohtunikud, kes tahaks hakata tegema planeerimisasju, kuid nad ei taha ka maksuasjadest täiesti loobuda. Meie üldkogul tekkis inimestel seda dokumenti lugedes mure, et kas nii ei saagi edaspidi, et üldiselt teeb kohtunik planeerimisasju, aga natukene ka maksuasju juurde.

Pikamäe: See dokument ei välista seda. Tartu Halduskohtu murega on selles punktis arvestatud ja seda on dokumendi koostamisel kaalutud.

Laatsit: Kui me kevadel arutasime seda spetsialiseerumise teemat, siis tõsiseks probleemiks oli see, et on mingid teemad, mis vajavad spetsialiseerunud kohtunikke. Kas ideoloogia, mida KHN tahab kohtutele anda, on see, et mõnes asjas on vaja spetsialiseerunud kohtunikke või see, et iga kohtunik peab olema spetsialiseerunud?

Lippus: Meie oleme silmas pidanud esimest varianti. Ka käesoleva dokumendi pinnalt on näha, et ka mittespetsialiseerunud kohtunikud hakkavad kokku puutuma alaealisest menetlusosalisega. Koolitused alaealiste erikohtlemise vallas on kohtunike koolitusprogrammi lisatud ja juba sellel aastal toimub üldine koolitus 19. oktoobril, kuhu on vabu kohti ning see toimub Jõhvis. Järgmisel aastal toimuvad selle teemalised spetsiifilised koolitused kriminaalkohtunikele ja tsiviilkohtunikele. Märtsikuises KHN-s peeti vajalikuks, et enne spetsialiseerumist peavad toimuma koolitused ja seepärast saime koostöös Riigikohtuga selle üldise koolituse juba selle aasta koolitusprogrammi lisada.

Saar: Punktis 4 näeme ette need kategooriad, milles spetsialiseerumine kohtus on nõutav. Kuidas KHN-i liikmed saavad veenduda selles, et need nimetatud kategooriad on kindlasti sellised, kus teisiti ei saa ja ei ole muid kategooriaid, mis siin peaksid olema nimetatud? Jagan seisukohta, et Tartu Halduskohtult nõudmine, et peab olema spetsialiseerumine maksuasjades ja ehitus- ja planeerimisasjades, võib olla

mõistlik ja võib olla ebamõistlik. Mul on sellega seoses ettepanek näha ette täiendav kategooria asju, milles spetsialiseerumine on soovituslik ja milles spetsialiseerumise mitterakendamist kohus peaks põhjendama.

Pikamäe: See, millele spetsialiseeruda ja millele mitte on otsustamisküsimus. Paljudest asjadest tuleb välja selekteerida need, mille puhul me ütleme, et spetsialiseerumine on vajalik. Mina ei näe põhjust vastu olla ettepanekule teha eraldi kategooria nendest asjadest, millele spetsialiseerumine on soovituslik.

Lippus: Saame selle ettepaneku põhimõtetesse lisada. Lähtusime seda dokumenti koostades sellest, et see on kohtutele täitmiseks kohustuslik ja seega proovisime siia tuua võimalikult vähe põhimõtteid. Spetsialiseerumise edendamiseks on KHN-i soovitusel kohtujuhile ja üldkogule oluliseks allikaks.

Arrak: Kui meil tuli spetsialiseerumise ettepanek lauale, siis oli eesmärgiks spetsialiseeruda alaealiste asjadele ja see on toodud välja punktis 4.2.2. Kust tulid need teised asjad siia juurde? Maksejõuetusmenetluse asjad tõin ma ise välja, kuid lisandunud on ka registriasjad. Kas nende kolme kategooria suhtes oli maakohtutel üksmeel ja see ongi hea tava või miks nad siin kohustuslikuna kirjas on?

Lippus: Eesti maksejõuetusasjade menetluse efektiivsus on vastses OECD raportis, võrreldes teiste riikidega, seatud kõige viimasele kohale.

Arrak: Selle ma tõin ka välja, et see tuli sealt ja maakohtud spetsialiseeruvad sellele ka praegu.

Luha: Ettepanekud spetsialiseerumise kategooriate kohta on tulnud töörühmas osalenud praktikute käest. Registriasjadele on ühes maakohtus spetsialiseerunud ja loogiline põhjendus oli see, et registriasju lahendamisel kohtunikul on tihedam side registriosakonnaga ja seetõttu on neid asju kiirem ja efektiivsem menetleda.

Kerstna-Vaks: Mina olen olnud registriasjadele spetsialiseerunud 10 aastat ja Tartu Maakohtus on nendele spetsialiseerumine toimunud 15 aastat ning ma ei kujuta ette, et see ei oleks nii. Kui kohtunik tahab neid asju kiiremini lahendada, siis on mõistlik, et ta tegeleb nende asjade lahendamisega järjepidevalt.

Maksejõuetusasjadele tuleb spetsialiseeruda ja Eestis on sellega halvasti. Erinevates raportites on kirjutatud, et nende asjade jaoks peaksid olema erikohtud või spetsialiseerunud kohtunikud. Erinevaid dokumente on väga palju ja see eeldab seda, et maksejõuetusasjades ollakse spetsialiseerunud. Need asjad ei ole keerulised, kui neile ollakse spetsialiseerunud.

Lind: Esimene küsimus on punkti 3.1 kohta, et kuidas tehniliselt peab see olema tagatud, et iga kohtunik saab lahendada nii ajamahukaid, kui vähem ajamahukaid kohtuasju? Kas see on tehniliselt võimalik ja kuidas see toimib? Sellega seoses on ettepanek mitte moodustada siia punkti sellist pikka lauset, vaid ajamahukate ja vähem ajamahukate asjade mõtte tuua iseseisvaks lauseks, ja öelda, et: „tuleb tagada, et iga spetsialiseerunud kohtunik peab lahendama nii ajamahukaid asju kui vähem ajamahukaid kohtuasju“.

Lisaks tekkis küsimus punktide 3.2 ja 4 kontekstis, et kas nende asjade puhul, mille puhul tehakse spetsialiseerumine kohustuslikuks, et kas selle kriteeriumiks oli ka see, et neid asju on piisavalt? Mõõnan, et neid kriminaalasju, mis siin on loetletud, on ilmselt igas kohtus piisavalt.

Seletuskirjas räägitakse võimalusest, et kui mingile teemale otsustab spetsialiseeruda väike kohtumaja, siis tuleks asju ümber jagada. Kas see tähendab ka selle aktsepteerimist, et Valga kohtumaja ütleb, et nemad hakkavad lahendama ainult majandusasju ja need jagatakse sinna, siis kas teised Tartu Maakohtu kohtumajad peaksid hakkama kõiki teisi asju lahendama, mis oleks muidu tulnud Valga kohtumajale?

Luha: Arutasime seda, kas neid asju on piisavalt, millele peaks spetsialiseeruma. Leidsime, et kui neid asju on vähe, siis mõnes kohtumajas vähene kohtunike arv hoiab ennast teemaga kursis ehk on nendele asjadele spetsialiseerunud.

Kohtuasju jagatakse üldjuhul KIS-i abil ja me liigume sinna, et meil oleks ühtne metoodika, kuidas kohtuasju infosüsteemis jagada. Töökoormusmetoodikas on põhimõtted, mille abil neid jagada saab, kuid tehniliselt on KIS võimeline aru saama, milline on ajamahukas ja milline vähem ajamahukas kohtuasi.

Arrak: Kas see on seotud töökoormuspunktidega?

Luha: Jah.

Lind: Seoses minu küsimusega punkt 3.2 kohta jäi vastamata teine küsimuse pool, et kas sellist olukorda peaks vältima.

Luha: See peaks jääma iga kohtu otsustada ja selles ei ole midagi halba, kui kohtu üldkogu sellise tööjaotusplaani kinnitab.

Lippus: Ajamahukate asjade ja vähem ajamahukate asjade põhimõte tuleb samuti kohaldamisele ning seega ei saaks kohtunikud ainult ajamahukate asjade lahendamise oma koormust täis. Samuti ei tohiks üldjuhul rohkem kui 50% koormusest moodustada nende asjade lahendamine, millele kohtunik on spetsialiseerunud.

Lind: Mõni kohtunik istubki ajamahukat asja terve aasta.

Lippus: Ka sellistes menetlustes on sellised menetlusetapid, kus kohtunikul on aega menetleda vähem ajamahukamaid ja kiiremaid kohtuasju.

Eerik: Kas punktis 2.4 sätestatud valvekohtunik puudutab tsiviili ja haldust? Harju Maakohtus ei ole enam valvekohtunikku. Ega te ei mõtle, et tsiviilasjades peab olema valvekohtunik?

Lippus: Kui kohus on tööjaotusplaanis näinud ette korra, milline on kiireloomuliste asjade jagamise kord nende lahendamiseks, siis on selle punkti nõuded täidetud.

Palm: Seletuskirjas on spetsialiseerumise juures märgitud, et „kohtus soodustatakse spetsialiseerumist valdkondadele, milles saabub kohtuasju kohtusse harva“. Ma julgen öelda, et maksuasjades ja planeeringuasjades ei tule küll kohtuasju kohtusse harva.

Lippus: Siin ei ole seda mõeldud.

Pikamäe: Kadri Palmi mõte oli see, et selgitus selle kohta võiks olla ka seletuskirjas kajastatud.

Lind: Selline põhimõte võiks olla kirjas ka juhendis endas, kuna hetkel seda siin ei ole.

Lippus: Kui me teeme juurde osa, milles KHN soovib spetsialiseeruda, siis võime sinna kirja panna põhimõtte, et nendes asjades, mida saabub kohtusse vähe, on soovituslik spetsialiseeruda.

Pikamäe: Mis puudutab preambulit, siis siin võiks olla viide kohtute seaduse punktile, mis annab KHN-ile pädevuse selliseid asju kinnitada. See, millistest normitehnilistest aktidest on dokumenti koostades lähtunud, ei ole tõesti tähtis. Ettepanekuid laekus tänase nõupidamise käigus sedavõrd palju, et teeme nii nagu oleme teinud ka varasemalt, kui oleme lugenud dokumente kahel nõukoja istungil. Anname ministriumile ja töörühmale võimaluse ettepanekud sisse viia, teha uus puhas tekst ja kinnitaksime selle detsembrikuisel KHN-is. Kui võtame need põhimõtted vastu, siis teeme seda ühe korra, et see kehtiks pikemat aega.

Kerstna-Vaks: Mina olen teinud ettepaneku, et see võiks olla üks dokument, kuid kahes osas. Esimese astme kohtute tööjaotusplaanide koostamise üldised põhimõtted ja teise astme kohtute tööjaotusplaanide koostamise üldised põhimõtted. Kohtunikud saavad aru, mis käib esimese ja mis teise astme kohta aga kuna tööjaotusplaan peaks olema kantseleis avalik dokument ja kui mõni kodanik tahaks teada, kas see on õigesti koostatud ja tutvub koostamise põhimõtetega, siis tema ei saa aru, mis seal peaks olema ja mis mitte.

Lippus: Saime selle ettepaneku ja koostasime kaks dokumenti, kuid tundus, et need kordavad üksteist.

Luha: Kuivõrd peame töörühma koosoleku tegema, siis arutame seda küsimust seal.

Pikamäe: Iga dokumenti saab erinevalt üles ehitada ja see on lähenemisenurga küsimus.

Lind: Mulle tundub, et seletuskirjas on kirjas põhimõtteid ja seisukohti, mida põhidokumendis ei ole. Üks asi oli see, mis tuli ka eelnevalt välja, et soodustada spetsialiseerumist sellistes asjades, mida tuleb kohtusse harva. Teiseks jäi silma teise lehekülje esimene täislõik ehk „tööjaotusplaanis nähakse ette asjade ümberjagamise alused ja kord juhtudeks, kui...jne“. Juhendis ma ei näe, et sellised kriteeriumid oleks öeldud, et need tuleb ette näha. Seletuskiri ei tohiks sisaldada regulatiivseid seisukohti, mida n-ö õigusaktis endas ei ole.

Teine probleem on punktiga 4. Kui me esimest korda selle teemaga märtsis tegelesime, siis ma väljendasin kahtlust, kas sellise konkreetsusastmega seisukohtade esitamine on KHN-i pädevuses. Kui ma vaatan kohtute seaduse § 37 lg 2 punkti 5, siis siin on juttu põhimõtetest. Ja kui vaadata § 37 lg 2 eelnevaid punkte, siis need on üsna üldise tasandi põhimõtted. Samal tasandil on minu hinnangul need seisukohad, mis on selle juhendi punktidel 1-3 aga punkt 4 läheb juba konkreetsemaks. Kevadises KHN-is ma ei olnud ainus, kes seda kõhklust väljendas.

Kolmandaks on mõned tehnilised probleemid. Punktis 4.1.6 on majanduskuritegude taga sulgudes üks kinnine loetelu ja see ei ole tehniliselt õige. See kinnine loetelu ei kata kõiki majanduskuritegusid. Punktis 2.6 on kirjutatud „kohtuesimehe“, kuid peaks olema „kohtu esimehe“. Punktis 3 ei meeldi mulle see, et „tööjaotusplaanides lepitakse kokku“ ja seal peaks olema „määratakse kindlaks“ või midagi taolist. Parandatud punktis 4.1.3 peaks ning ees olema koma.

Pikamäe: KHN-i pädevus on KHN-i enda sisustada. KHN peab ise ütleva, kuidas seda punkti seaduses tõlgendada ja milline on tema kompetents.

Lippus: Me ei saa ainult üldpõhimõtete abil näidata, millele peaks spetsialiseeruma, kuna siis tekiks igal kohtul omakorda palju tõlgendamise ruumi ja üleriigilist spetsialiseerumist ei saaks siis toimuda.

Kangur-Gontšarov: Eelmises KHN-is, kui arutati spetsialiseerumise küsimusi jäi kõlama valdav seisukoht, et kohtud spetsialiseeruvad võimalusel ja kohtunik ei pea sunniviisiliselt millelegi spetsialiseeruma. Kui mõelda sellele, et KHN-i pädevuses on sisustada spetsialiseerumise valdkondi ja täna jäi ka kõlama see, et halduses ja tsiviilis olid valdkonnad pigem toodud näitena, siis KHN saaks kohtutele anda pigem soovitusi. Võiks ka lihtsalt öelda, et kohtud võimalusel spetsialiseeruvad.

Eerik: Töögrupp võiks analüüsida ka praktilist rakendatavust ja teha mõjude analüüsi, mida see praktilises elus kaasa tooks. Kohtunikud olid spetsialiseerunud majandusasjadele ja kuna need on suured asjad, siis tuli lõpuks asjad ümber jagada. KHN-i liimetel on vajalik teada, mis on selle otsuse tagajärg, kui see dokument sellisena vastu võetakse.

Pikamäe: Täname töögruppi juba tehtu eest ja tuleme selle teema juurde tagasi detsembrikuus. Vahepeal vaatab töögrupp läbi ettepanekud, mis täna esitati ja detsembrikuiseks KHN-iks valmistatakse ette uus puhas tekst.

Otsus: Dokumenti viiakse sisse muudatused ja esitatakse heakskiitmiseks detsembrikuises KHN-is.

3. Viru Maakohtu Jõhvi kohtumaja olukord– KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

Asi: Jõhvi kohtumaja avariilise olukorra puhul on küsimuse all inimeste tervis ja seetõttu oleme olnud algusest peale seisukohal, et pigem reageerime üle, kui et võtame riske, mida peab kahetsema. Meil on praegu eksperthinnangud, mis osaliselt lahknevad ja mina julgen olla kriitiline mõlema suhtes. Me oleme olukorras, kus meil on vastuolulised ekspertiisid ja ükskõik kui palju me teeme uusi ekspertiise, ei kummuta see emba-kumba kahtlust. Ehk meil jääb nii või naa ülesse kahtlus, et oht võib uuesti teatud olukordades realiseeruda ja reostus tekib uuesti. Personali hulgas praktiliselt võimatu muuta arvamust selle kohta, kas reostus võib tekkida uuesti või mitte. On inimesi, kes jäävad selle juurde, et see oht võib uuesti realiseeruda. Lisaks ei saa me jätta tähelepanuta tervisekontrollide tulemusi, mis on inimestele

tehtud. 15 inimest suunati täiendavale kontrollile, mis on kolmandik Jõhvi kohtumaja personalist. Plaanis on tellida järgmine ekspertiis, kuid ka pärast seda jäävad õhku teatavad kahtlused.

Altuhova: Situatsioon oli väga raske ja meie hindasime seda kohtumajas hädaolukorrana. Samal päeval olid kaks inimest sunnitud pöörduma EMO-sse ja ühel diagnoositi tugev vingumürgitus ning teisel nõrgem vingumürgitus. Ülejäänud pääsesid sellest seetõttu, et me nad kolmveerandtunni jooksul evakueerisime. Kohale kutsuti Päästeamet, kes tuvastas, et maja õhku ei lenda. Leian, et see ei olnud korrektne asja lahendamine Päästeameti poolt, kuna reostus oli olemas ja Keskkonnaamet, Terviseamet või keegi teine oleks pidanud olema tsentraalselt kaasatud. Need institutsioonid keeldusid tegemast õhu- ja pinnaseproove. Pinnaseproovide tegemiseks läks kuu aega enne, kui leidsime akrediteeritud firma, kes pinnaseproove oli nõus võtma. Õigusmaja OÜ poolt tellitud ekspertiisiakti ei saa lugeda üldse ekspertiisiaktiks, kuna see on teise ekspertiisiakti kritiseerimise akt, mis ei sisalda uut teavet. Aktis on leitud, et tegemist oli vandalismiga või pahatahtlikkusega koristajate poolt vms.

Fakt on see, et me ei saa välistada seda, et selline asi võib korduda, kuna kõik analüüsid on tehtud väga suure ajanihkega. Pinnaseproovid on OÜ Õigusmaja poolt võetud üldse väljaspool ehitusplatsi ja sellest kedagi teavitamata. Ka esimesed õhuproovid sai võetud alles 4. päeval. Seega on analüüsid oluliselt kehvemate tulemustega kui siis, kui nad oleksid võetud 1. või 2. päeval. Mul on kahju, et keegi teine, peale majas töötavate inimeste, ei tundunud oma silmade ja ninaga seda, mis olukord seal oli. Ainukesena käis olukorda vabatahtlikult kontrollimas Ida-Eesti Häirekeskuse juhataja poolteist kuud peale kõige suurema kontsentratsiooniga kemikaalide reostust ja ta tunnistas, et ka siis oli olukord hull. Mure on inimestel olemas ja see on väga tugev. Üheksa inimest saadeti allergoloogi juurde, kolmel diagnoositi astma ja mitmel inimesel on tuvastatud hallitusseente allergia ning pärmiseente allergia. Me ei saa 100% öelda, et need on kõik tingitud sellest reostusest, kuid me ei saa seda ka eitada, kuna enne seda juhtumit inimesed ei kõhinud ja ei esinenud allergilisi nahareaktsioone.

Pikamäe: Prokuratuur kasutab samuti seda maja ja kuidas teile see olukord tundub?

Perling: Olen nõus põhimõttega, et parem karta kui kahetseda. Viimane seis, mida mina tean oli selline, et kõrgematel korrustel, kus prokuratuuri ruumid asuvad, oli ühes kabinetis proovi tulemused minimaalselt üle. Lubatud oli 300 ühikut ja seal mõõdeti 360 ühikut. Kui küsiti, millest see tulla võib, siis tuli välja, et see võib olla tingitud millest iganes. Tegime endale politseisse hädaabi ruumid, kuna õigusemõistmine peab edasi toimuma. Praegu olen mina saanud informatsiooni, et prokuratuuri ruumides ei ole ohtu tervisele ja seega teevad prokurörid seal tööd edasi.

Asi: Kohtuistungid toimuvad samuti kohtumajas.

Perling: Peame mõtlema ka inimestele, kes kohtusse tulevad, et ka nende tervisele ohtu ei oleks ja ministeeriumi seisukoht on olnud see, et tänasel päeval on kohtumajas kõik korras.

Aavik: Ma ei oska öelda, milline on ministeeriumis seisukoht üle kõigi asutuste. Meie osakonna seisukoht ühtib kohtute osas kohtu juhtkonna seisukohaga, et parem karta, kui kahetseda. Hetkel ei ole ekspertiisid andnud meile seda kindlust, et see olukord ei kordu. Viimasel kohtumisel, mis toimus augustis, olid kohal nii kohtujuhid, RKAS-i esindajad, maja omanik ja mõlemad eksperdid. Leppisime kokku, et ministeerium tellib ise ekspertiisi ja selliselt, et ruumid mõneks ajaks isoleeritakse ja võetakse proovid nii enne isoleerimist, kui pärast seda. Kui pinnasest peaks midagi imbuma, siis proovid näitavad seda. Leppimise kokku, et kõik osapooled saavad anda ekspertiisi läbiviimise lähteülesandesse oma sisendi. Täna on lähteülesanne kokku pandud ja ekspertide soovitus oli tellida ekspertiis Soomest.

Lippus: Ekspertiisiasutus, kes sooviks Soomest pakkumist teha on küsinud päris palju täpsustavaid küsimusi, seega huviline ekspertiisi tegemiseks on olemas. Lähiajal jõuame mõne asutusega ka lepingu sõlmimiseni.

Aavik: Oleme leppinud kokku, et alumistelt korrustelt, kus kahjustus on kõige suurem tuleb inimesed välja viia ja seda on ka tehtud. Kui on võimalik, siis rakendada kodutööd. Inimesed, kes sellega on harjunud näevad seda, kui motivaatorit mitte kui lisakoormust. Täna ei ole andmeid, et hinnata ja otsustada, kas see maja on ohtlik või mitte. Need otsused loodame ära teha siis, kui saame järgmise ekspertiisi tulemused.

Tõnis Saar: Olen enne selliste probleemidega kokku puutunud ja need on rasked ja keerulised asjad. Nii tõestamise poolelt, kui ka inimeste jaoks. Maja hülgamiseks on meil vaja väga selget tõendusmaterjali ja me teeme kõik selleks, et see saada. Kui on pisikegi kahtlus, et seal mõjub jälle midagi inimeste tervisele, siis võtke kohe ühendust ja ma olen valmis ka ise kohale tulema.

Altuhoval: Prokuratuuri ruumides mõõdeti 464 ühikut, mitte 360, mis ületab lubatud normi 1,5 korda ning kohtu poolel mõõdeti esialgu 600-700 ühikut. Ma ei tea, kas prokuratuur on tundud, et töö on takistatud kohtu poolelt, kuid ma julgen öelda, et seda ei ole olnud. Õigusemõistmine on koguaeg toimunud edasi ja meie jõudlus ei ole samuti sellel perioodil halvemaks läinud. Selles, et me kasutame kodutööd ei ole samuti midagi halba, kuna see ei ole tekitanud täiendavaid kulutusi ega muid probleeme peale selle, et vahetasime lauaarvutid sülearvutite vastu.

Pikamäe: Kantsleri jutust ma saan aru, et selle maja rendilepingu ülesütlemiseks on väga piiratud tingimused?

Tõnis Saar: Ma ei oska täna rendilepingut kommenteerida, kuid selge on see, et lihtne selle ülesõtlemine ei ole.

Perling: Mul ei ole etteheiteid kohtule, kohapeal kõik toimib ja inimesed töötavad. Kas te olete ekspertide leidmiseks küsinud abi ka EKEI käest?

Aavik: Esimese eksperdi leidmiseks küsisime nende käest abi.

Pikamäe: KHN-i jaoks ei saa olla tähtsamat küsimust, kui oma töötajate ja kohtunikonna tervis ning kui inimesed viiakse tööjuurest haigusnähtudega haiglasse, siis see on erakorraline olukord. See, et ministeerium on otsustanud teha kolmanda ekspertiisi ja selle tellida välismaalt, on õige samm. Ootame selle tulemused ära, kuna muud varianti meil ei ole. Kui see ekspertiis kinnitab ohutegureid, siis tuleb hakata tõsiselt mõtlema alternatiivsetele pindadele ja selle rendilepingu ülesütlemisele. Olgugi, et sinna on erakapital investeeritud suuri summasid, siis ei saa riik rahulduda sellega, et meile on kasutusele antud maja, mis kujutab endast gaasikambrit. Millal võiks kolmas ekspertiis valmis saada? Kas me oleme detsembris valmis seda arutama?

Aavik: Meil ei ole veel lepingupartnerit ja proove pole veel võetud.

Pikamäe: Tuleme selle juurde tagasin detsembrikuises KHN-is.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

4. Riigieelarve seadusest tuleneva KHN pädevuse teostamine ja 2018. aasta kohtute eelarve arvestuslikud kulud -KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marko Aavik

Aavik: Eile toimus kohtujuhtide nõupäev ja arutasime seal, kuidas minna edasi kohtute eelarvega ja kohtute arengukavaga. Varasemalt on selle aruteluga läinud alati kiireks, kuid sellel aastal soovime arutada seda teemat varem ja kaasata kohtujuhte ja KHN-i. Uuendama peab ka ministeeriumi arengukava, mille üks osa on õigusemõistmise arengukava. Eilsel nõupäeval kasvas välja idee, et lähme novembris kaheks päevaks linnast välja ja arutame läbi nägemuse sellest, milline on kohtusüsteem pikemas perspektiivis, milliseid arenguid me peame oluliseks ja seda ka eelarve taotluste kontekstis. Kui eelarve protsess on muutunud nii, et tuleb hakata nelja aasta eelarvet tegema, siis aina rohkem hakkab tähendust omama pikaajalisem vaade. Kohtusüsteem on võrreldes teiste organisatsioonidega natukene aeglasemalt arenev organisatsioon. Tähtis ei ole kaua me ette vaatame, vaid see, et me seda üldse teeme. Tahaksimegi arutada, milliseid arenguid ja eelarvevajadusi me peame oluliseks ning kuidas me saame ise muutuda ja oma organisatsiooni arendada. Tahaksime koostada sellise dokumendi, kus on kirjas kõik tegevused, mida hakkame kohtutes ette võtma. Saadame ka KHN-i liikmetele kutse, et saaksite osaleda sellel arutelul ja oleksime tänulikud, kui ka KHN-i liikmed väljastpoolt kohtusüsteemi juurde tuleksid. Tutvustame detsembrikuises KHN-is neid mõtteid.

Detsembrikuisesse KHN-i toome 2019. aasta eelarve ja selle visiooni, mida plaanitakse esitada 2019. aasta RES-i lisataotlustena. 2019. aasta eelarve lisataotlused peame esitama veebruari lõpuks.

Järgmise aasta kohtute eelarves on kohtunike palgaraha, kolmandate isikute kulud ja postikulud arvestuspõhised. Kohtutel on järgmisel aastal eelarves olemas prognoositavad summad nende kulude katteks. Me jagame summad eelarvena alla, kuna need on sihtotstarbelised summad, ja kui kohtul saab raha otsa, siis peame sellest Rahandusministeeriumile teada andma ning siis saab nende kulude katteks raha juurde. Kaks korda aastas peame andma Rahandusministeeriumile teada prognoositava kulu suuruse.

Lippus: Võime siduda arengukava teema kohtute kvaliteedijuhtimise põhimõtete tegeliku rakendamisega. Edaspidi hakkamegi igale korralisele KHN-i istungile tooma eelarveküsimusi. Uue riigieelarve baasseadusega muutub sisuliselt kõige rohkem see, et edaspidi esitatakse parlamenti nelja aastane numbriline ja strateegiline vaade. Varem on strateegilist poolt arutanud Vabariigi Valitsus, et milliseid strateegilisi eesmärke esitatud lisarahataotlused täidavad, kuid nüüd soovitakse seda arutada ka parlamendis. Mis tähendab ka seda, et kohtute arengu strateegilised eesmärgid tõusevad rohkem tähelepanu alla.

Vallikivi: Kas järgmise aasta riigieelarves on riigi õigusabi juba arvestuspõhine?

Aavik: Ei ole.

Vallikivi: See on samuti ajas muutuv ja riik ei saa seda ette planeerida.

Aavik: Jah, see oleks hea, kui ka see muutuks arvestuspõhiseks ja ma kinnitan seda, et meie mõtted liiguvad selles suunas.

Pikamäe: Järgmise aasta kohtute eelarve suurim muudatus on mõnede kulude minek arvestuspõhiseks. Juunikuisel KHN-is olid kahtlused üleval, kas Rahandusministeerium saab eelolevatest muudatustest samaoodi aru nagu Justiitsministeerium. Kas tänaseks on selge, kuidas arvestuspõhiseks eelarveks üleminek toimub?

Aavik: Jah, see on selge ja eelarve läheb päriselt arvestuspõhiseks. Meile antakse raha alla ja jagame selle kohtutele laiali ja kui kohtutes toimub ülekulu, siis Rahandusministeerium maksab selle kinni.

Pikamäe: Kas kohtujuhid saavad samamoodi aru?

Altuhoova: Need rahad ei peaks üldse tulema kohtu eelarvesse, vaid võiksid minna kohe RTK-sse. Prognoosime vaja minevat raha selle aasta kulutuste mahu järgi ja raha võib jääda üle või võib ka tulla puudu.

Lapimaa: Tundub, et kolmandate isikute kulude ja postikulude osas on arvestuspõhisele rahastamisele üleminek kohtutele igati positiivne. Kui mõtleme kohtunike palgafondile, siis kas see ikka nii positiivne on? Praegu on nii, et kui kohtunikele ettenähtud palgaraha jääb kasutamata, siis jääb see raha kohtute reservfondi, kust saab teha investeringuid. Edaspidi ei jää see kohtute reservi ja kohtusüsteem ju tegelikult kannatab?

Pikamäe: Kas kohtute reserv sellisel kujul säilib või mitte ja kuidas see mõjutab senist praktikat ootamatute kulude katmisel?

Aavik: See vähendab meie hoobasid eelarve juhtimisel. Varasemalt oli meil valik, kas täita mõni kohtuniku koht või koguda raha ja teha mingi investering. Meie IT-süsteemid on suures osas sellise eelarvejuhtimise tulemusena rahastatud. See võimalus kaob ära aga see võimaluse ära kadumise juures me rääkisime Rahandusministeeriumiga ka sellest, et IT kuludeks nad meile raha annavad. Vaatamata sellele, et kohtute eelarve läks arvestuspõhiseks, tekkis meie eelarvesse miinus ja me ei suutnud enam kanda vajalikke IT kulusid, mida me olime kohtunike palgaraha arvelt igal aastal teinud. Näitasime Rahandusministeeriumile ära, et kui kohtunike palgaraha läheb arvestuspõhiseks, siis meil tekib selline miinus eelarvesse ja selle raha nad on lubanud meile anda.

Lapimaa: Kas see puudutab ainult investeringuid või ka kohtuametnike palgafondi?

Aavik: See puudutab seda eelarve puudujääki, mida me eelmisel aastal nägime ja seal ei ole tegelikult sees IT investeeringuid, vaid IT püsikulud ning nende struktuur on umbes 500 000 eurot aastas.

Lippus: Võrreldes 2016. aastaga oleme saanud majandamiskulusid IKT püsikulude osas juurde 490 000 eurot. Enne seda, kui kulud läksid arvestuspõhiseks, võtsime suuna, et kõik kohtunike kohad tuleb täita. Seega on muudatus ikkagi positiivne, kuna me ei oleks suutnud seda poolt miljonit säästa, mis me nüüd juurde saime. Mis puudutab kohtuametnike personalikuluseid, siis eelmisel aastal jäi kõikide ametikohtade ja neile kuluva tööjõukulu arvestuse kohaselt puudu 5%, kui vaatasime vaid 2017. aastaks eraldatud raha. Tegime eelarves kärpe, kuid andsime selle eelmisest aastast kasutamata jäänud rahast kohtutele tagasi. Järgmiseks aastaks on aga eelarves olemas vajaminev tööjõukulu.

Aavik: Eelmisel aastal me ei teinud ideaaleelarvet, vaid tegime sellise, et kohtud ei peaks vähendama personali ega palku ning seda kärpisime 5% ulatuses. Me saime selle raha tagasi baaseelarvesse ja seega ei olnud vaja palku vähendada ega inimesi koondada, kuid me ei saa rääkida kohtuametnike palga tõstmisest.

Saar: Kas arvestuspõhisele planeerimisele üleminek, mõnede kululiikide osas, mõjutab iga kohtu baaseelarvet?

Aavik: Ma arvan, et mitte, aga ma ei saa täna öelda, et see ühegi kohtu baaseelarvet ei mõjuta, kuna meil ei ole veel eelarve läbirääkimisi olnud. Meie eesmärk on see, et ei mõjutaks.

Lippus: Paindlikkust jääb vähemaks. Varasemalt oli nii, et kui kohtule oli eraldatud kolmandate isikute kulude katmiseks teatud summa, siis vajadusel, kui oli näha, et aasta lõpus tekib ülejääk ja oli vajadus mingit muud kulu katta, siis sai kohus meiega kokkuleppel seda raha selleks kasutada. Samas selliseid olukordi oli vähe ja need olid väikesed summad. Igasugune selline võimalus kaob nüüd ära, kuna arvestuslikest kuluridadest tohib teha ainult neid kulutusi, mis sinna kulu liigi alla lähevad ja Rahandusministeerium jälgib seda.

Saar: Kas on plaan vähendada kohtute baaseelarveid, et luua kohtute reserv?

Aavik: Vaatame, millised on võimalused ja vajadused, kuid nõustun sellega, et nii suurel organisatsioonil on mingisugune puhver vajalik. Tuleb hinnata ka seda, et selle puhvri hind ei oleks mõne kohtu jaoks liiga kõrge.

Tõnis Saar: Juhitavat raha jääb kohtutele vähemaks. Kui arvestuslikes ridades jääb midagi järgi, siis seda raha mujal kasutada ei saa. Positiivne pool on see, et kui kulub üle, siis ei pea sellele mõtlema, kuna see makstakse kinni. Peab vaatama, kas ja kuidas ning kas on üldse vajadust seda juhivat kulu planeerida. See on selgelt strateegilise planeerimise küsimus. Eelarve ettepanekud, mida on võimalik esitada, et raha juurde saada, peavad olema selgelt suunatud süsteemi efektiivsuse, kvaliteedi või millegi muu parandamisele. Kui selliseid ettepanekuid on, siis raha juurde saamine riigieelarvest ei ole välistatud. Teisest küljest on raha juurde saamiseks vaja esmalt hinnata, kas süsteem on ise teinud kõik selleks, et ennast täielikult optimeerida. Kõik head ettepanekud, mis kohtusüsteemi seest tulevad, on teretulnud.

Sepp: Kas selle eelarve juures on arvestatud ka valvekohtunike ületunnitasu?

Aavik: Ei ole, kuna see projekt on meil ettevalmistamisel ja plaanime seda tutvustada, koos asenduskohtuniku instituudiga. Väljatöötamiskavatsus selle kohta on koostamisel ja arutame praegu seda teemat kohtusüsteemi siseselt.

Pikamäe: Meil on kohtu esimeestega täna kell 14.00 lepitud kokku kohtumine ministriga, et arutada seda sama teemat. Järgmine aasta saab olema tõehetk, kuna lisaks positiivsetele ja negatiivsetele pooltele, mida kantsler mainis, saabub täielik selgus ka esimese ja teise astme kohtute eelarvete osas. Siiani on täitmata kohtunike kohtade palgaraha kasutatud teistel otstarvetel ja pidevalt on majandamiskulude poolelt olnud eelarve puudujääk. Nüüd saabub selgus, millisel määral jääb süsteemis raha üle. Järgmine aasta on test aasta ja selle järgi saab hakata mõtlema järgnevatele perioodidele. See, et on mõte hakata koostöös koostama kohtusüsteemi arengukava, on selle teemaga tihedalt seotud. Ma loodan, et kutsed arengukava koostamise ürituse lähevad välja ruttu ja kutsun KHN-i liikmeid üles aktiivselt aruteludes osalema. Riigi üldine poliitika on selles suunas, et kui tahetakse

süsteemi raha juurde saada, siis peab see tulema süsteemi sisemiste efektiivsemaks muutumiste arvelt. Detailides arutame järgmise aasta eelarvet detsembrikuisel KHN-i istungil.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks. Detailselt arutatakse 2018. aasta kohtute eelarve küsimust detsembrikuisel KHN-i istungil. Samuti arutatakse siis RES 2019-2022 kohtute valdkonna lisataotluseid.

5. Kvaliteedijuhtimise käsiraamatu „Court Quality Framework Design“ tutvustus – KS § 41 lg 3 p 4 – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus;

Euroopa Komisjonile andsime lubaduse, et tutvustame käsiraamatut Eesti kohtute haldamise nõukojale. Käsiraamat valmis Euroopa Komisjoni poolt rahastatuna, projekti vedas Prantsusmaa Justiitsministeerium ja lisaks Eestile olid projekti kaasatud Itaalia, Portugal ja Sloveenia. Käsiraamat koosneb projekti meeskonda kuulunud inimeste poolt esitatud kirjalikest materjalidest, riikides toimunud seminaridel arutatu ja asutuste tutvumisviiside kokkuvõtetest ja projektimeeskonnaga ühiselt loodust. Projekt kestis 12 kuud ja selle eesmärk oli leida justiitsüsteemide kvaliteedi mõõtmise ja hindamise sellised töövahendid, mida Euroopas veel ei ole. Seda viidi läbi selliselt, et koguti projekti riikides kohapeal viisitidel käies empiirilist kogemust kvaliteedijuhtimisest nendes riikides ja vaadeldi kõige innovaatilisemaid projekte, mis on läbi viidud. Raamatus on välja toodud, millised olid projektis osalenud riikide edaspidised lubadused Euroopa Komisjonile ja projekti meeskonnale. Meie lubadus oli tutvustada raamatut ja teha see kättesaadavaks kohtujuhtidele, pannes see üles siseveebi. Oleme lubanud, et kvaliteedijuhtimise töörühmas arutame selliste tööriistade kasutamist Eestis, mis võiksid meie süsteemi edendamiseks sobida. Projekti meeskonnale näidatud Harju Maakohtu ja prokuratuuri ühisprojekti tulemused vaatame üle 2017. aasta lõpus ja loodetavasti arutame siis selle laiendamist. Ühtlasi viime läbi menetlusosaliste rahulolu-uuringu, mis on hetkel käimas ja mille oleksime läbi viinud ka ilma selle projektita. Oleme lubanud arutada kohtujuhtidega selle uuringu tulemuste järgselt kohtute arendamist selleks, et rahulolu oleks tulevikus kõrgem.

Lapimaa: See käsiraamat elustab kvaliteedijuhtimise töögrupi tööd. Oleme aastate jooksul koondanud palju häid põhimõtteid ja koostanud häid dokumente, kuid need dokumendid tihti ununevad ja nende ellu viimist, rakendamist ning muud järeltegevust iga kord ei toimu. Peaksime enda koostatud dokumentide täitmisesse tõsiselt suhtuma ja nende rakendamist monitoorima.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

6. Ülevaade KHN-i otsuste tabelis kajastuvatest poolleiolevatest teemadest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus; Riigikohus, Liis Lindström

Lippus: Asenduskohtuniku instituudi väljatöötamiskavatsus – Tutvustame seda märtsikuisel KHN-i istungil. Väljatöötamiskavatsuse esmane arutelu toimub Riigikohtu esimehega järgmise nädala kolmapäeval ja siis selgub, kuidas me sellega edasi lähme. Väljatöötamiskavatsus sisaldab lisaks ka muid teemasid.

Ida-Virumaa regioonitasu maksmine – Mis puudutab kohtuametnikke, siis 2018. aasta eelarves seda arvestatud ei ole. Täna toimub kohtumine kohtunike palgakorralduse muutmise teemal ministriga ja peale seda oleme poliitiliste valikute osas targemad.

Halduskohtumenetluse seadustiku muudatused – 27. septembril toimus Riigikogus esimene lugemine. Saame selle lugeda tehtuks.

Helisalvestamise ja transkribeerimise projekt – Viru Maakohtus on käimas pilootprojekt, kus kohtuistungite helisalvestiste põhjal koostatakse protokolle. Välja on käidud mõtte, et pilootprojektil läheks paremini, kui menetlusseadustike kohaselt oleks istungite helisalvestamine tsiviilkohtumenetluses kohustuslik. Pilootprojektist saame kogemusi ja kui oleme saanud kohtutele muretseda kõik vajaminevad riistvara ja litsentsid, siis on võimalik planeerida ka menetlusseadustiku muudatus. Lubja tänava kohtumajja on meil see süsteem planeeritud igasse istungisaali. Praegu on meie võimekus liialt väike, et tsiviilkohtumenetluses helisalvestamist kohustuslikult rakendada. Transkribeerimise projektiga oleme lepingu sõlmimise faasis Tallinna Tehnikaülikooliga. Leping ei ole suunatud mitte sellele, et vajalik tarkvara valmib, vaid tellime esmalt teostatavuseuuringu. Projekti

käigus tuvastatakse, kas kohtusaalis räägitu on võimalik piisava kvaliteediga tekstiks muuta. Lepingu täitmine peaks sõlmimisest alates toimuma ühe kuu jooksul.

Kohtute turvalisus – Annaks lubaduse detsembrikuises KHN-is rääkida turvalisusest Lubja tänava kohtumaja kontekstis. Käimas on projekt parandamaks olukorda, et Pärnu mnt kohtumaja turvalahendused ei ole kooskõlas riigisaladuse hoidmise reeglitega. Sellest projektist anname samuti detsembris ülevaate.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 29.09.2017. a kell 13.35

/allkirjastatud digitaalselt/

Priit Pikamäe
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Aliis Pihkva
Protokollija